

Veres Péter, az antikommunista hős

VISSZHANG - XLVIII. évfolyam 39. szám, 2004. szeptember 24.

Nyerges András biztos kézzel válogatott Veres Péter antiszemita és sztálinista-rákosista nézeteit bizonyító írásaiból (Veres István figyelmébe, ÉS, 2004/38.). Úgy vélem, néhány történelmi tényt még érdemes hozzáfűzni, hátha még saját fia is elgondolkodik: valóban makulátlan antikommunista hős volt-e Veres Péter. A jeles népi író, a Nemzeti Paraszt Párt elnöke 1945 után hamisítatlan kriptokommunistaként politizált. Ő verte szét saját pártját, Kovács Imre és eszmetársai miatta hagyták ott az NPP-t. 1947-ben Veres Péter követelte a parlamentben a Pfeiffer-pártiak mandátumainak megsemmisítését akkor, amikor a "reakciós jobboldaliak" a kommunisták "kékcédulás" választási csalásainak kivizsgálását követelték. Veres Péter szerint ezzel megrágalmazták Magyarországot. Veres István bizonyára jól tudja, hogy az állítólagos "súlyos merényletkísérletek", amelyeket Rákosiék édesapja ellen megkíséreltek, valószínűleg csak egy emlékiratíró élénk fantáziájának termékei. A Rákosi-rendszer idején, Révai Józsefnek is hála, legfeljebb szilenciumra ítélték az írókat, de még olyan hírhedt nyilasok, mint Erdélyi József is szabadlábon maradhattak. Veres Péter pedig két "merényletkísérlet" között kapott azért két Kossuth-díjat is (1950-ben és 1952-ben). Veres Péter a sztálinista-rákosista politika kiszolgálója és kedvezményezettje volt. Szolgált a kommunistákat honvédelmi miniszterként (1947. március 14.-1948. szeptember 9.), haja szála sem görbült 1956 után, 1959-ben már Aczéléknak segített megszervezni az Írószövetséget, és békésen ült a Hazafias Népfront Elnökségében is.

Veres Péter saját magát valóban nem tartotta antiszemitának, ami nem sokat jelent, hiszen például Csurka István is, egy-egy jóízű zsidózása után rögvest siet leszögezni, hogy ő nem antiszemita. Veres Péterről már az Alföld parasztsága című könyve megjelenésekor egyik kritikusa azt írta, hogy antiszemita. Veres 1937-ben Fejtő Ferencsel vitázva fejtette ki talán a legvilágosabban alapvetően zavaros elméletét a "faji kérdéstről". Szerinte a nemzet szó nem jó, mert a magyarban már elhasznált értelmű, a fajta zoológiai, a rassz antropológiai, ezért kénytelen a faj szót használni. Mint írta, az ő saját szótárában a faj "az egynyelvű, az "egyvérű" (nem "tisztá vérű", mert ilyen nincs), egykultúrájú és egytörténelmű közösség megjelölésére szolgál." Veres Péter saját "faján", a "ridegparasztokon" kívül senkit sem szeretett igazán, a városiakat, a polgárokat, a kereskedőket, az értelmiségieket gyűlölte. Gyurgyák János, miközben tiszteletre méltó erőfeszítés tesz, hogy Verest kiiktassa az antiszemiták táborából, maga is megírja, hogy az író az Alföld parasztsága c. munkájában csak azt írta le, ahogyan a paraszt a zsidóra tekint. Nem úgy, mint az alapvetően antiszemita beállítottságú középosztálybeliek, hanem "csak" úgy, hogy idegennek látja a zsidókat, sőt le is nézi, még a tízezer holdas birtokost is. Ezt Veres munkásgőgnek, (rideg) parasztgőgnek nevezte, de ez meg fog változni a népi író szerint, ha a zsidók komoly, produktív munkát végeznek majd. Tehát a kereskedés, a nagybirtokokon való gazdálkodás, a gyárak, üzemek vezetése, az ügyvédi, orvosi, mérnöki munka az nem komoly, nem produktív munka. Veres Péter szerint a paraszt, a nemzetfenntartó, a nemzet faji színeképét megjavítani egyedül képes ridegparaszt végez csak termelő munkát. Gyurgyáknak abban viszont teljes mértékben igaza van, hogy Veres Péter "azzal a lélegzet-elállító szellemi légtornászmutatvánnyal próbálkozott, hogy a nacionalizmust, a faji gondolatot, illetve az osztályharcos szocializmust egy ideológiában egyesítse". Veres egyébként valószínűleg őszintén hitt abban, hogy ha a kommunista pártban nem lennének zsidók, akkor nagyon jól, emberségesen működő szocializmust lehetne Magyarországon is csinálni.

Veres István Zsolt Bélát, a Haladás szerkesztőjét csak mint olyan zsidót említi levelében, akinek a zsidók közül egyes-egyedül volt vitája édesapjával. Nem idézi viszont, jó okkal, mit is írt Zsolt Béla Veres Péterről. Megírta többek között, hogy az 1945-ös választási kampány idején Veres adta ki a jelszót: "Nekünk nem

kellenek idegenek, sem svábok, sem zsidók!" Zsolt azzal is megvádolta Veres Pétert, hogy az ő nevéhez fűződik a magyar demokrácia "majdnem százszázalékosan megvalósult első íratlan zsidótörvénye, amely szerint Magyarországon zsidó nem kaphat földet". Veres Péter védelmére akkor a kommunista Szabad Nép sietett az elsők között.

Egy kérdésben viszont Veres Istvánnak igaza volt: édesapja nyíltan nem védelmezte a nyilasokat. Megtette ezt helyette párt-, eszme- és író társa, Darvas József a Nemzeti Paraszt Párt 1945. augusztus 26-i gyűlésén a Városi Színházban. Ez volt a NPP első fővárosi nagygyűlése, Darvas előtt Kovács Imre, a párt országos főtájtára beszélt. Többek között büszkén említette, hogy pártja követelte az országban elsőként az összes német kitelepítését. Darvas József szó szerint a következőket mondta: "Mi a reakció elleni harcot a legkomolyabban vesszük. Teljes erővel küzdünk a demokrácia álarcában suttogó propaganda ellen. Akik katasztrófába vitték a nemzetet, azoknak valóban bűnhődniük kell. De van itt egy réteg, az úgynevezett kisnyilasok, akiket a forradalmi vágy vitt a nyilasokhoz, hazug ígéretet, hogy földet és kenyeret kapnak. Ezek iránt a megbocsátást kell alkalmazni." Veres Péter "természetesen" egyetértett ebben a kérdésben is az antiszemita Darvas Józseffel, a rákosista kultúrpolitika kollaboráns miniszterével, de őszintén sajnálom, hogy cikkemben a két népi író összevetésztettem.

Karsai László